

## *BUJOR NEDELCOVICI AND THE NOVEL OF REDISCOVERY*

**Annamaria Popa**

**PhD Student, University of Oradea**

*Abstract: Having taken refuge in writing, escaping a harsh reality, Bujor Nedelcovici confessed that reality is nothing more than a path towards an imaginary world. In his novels, Bujor Nedelcovici divides his personality to each and every single one of his characters, avoiding, nonetheless, to speak about himself and using his characters to present the drama of his own existence. „Dimineața unui miracol” (“The morning of a miracle”) was released to the readers in 1992 and in Romania a year later. „Dimineața unui miracol” (“The morning of a miracle”) draws its subject from a real event presented also in the essay „Un tigru de hârtie. Eu, Nică și Securitatea” (“A paper tiger. Me, Nica and the Security”). Bujor Nedelcovici is requested, by telephone, to go to a place near the Emergency Hospital. The apparently strange encounter surprises the author who will come to see his novel „Al doilea mesager” (“The second messenger”), which had been banned by Censorship, in printed form. Erasm, a character and name inspired from real life, is the one who opens the novel „Dimineața unui miracol” (“The morning of a miracle”) and will lead the reader on the footsteps of Maria, a character searching for the truth between the ruins of the past.*

*Keywords: history, communism, novel, metaphysical, changes*

Evadat dintr-o realitate potrivnică, Bujor Nedelcovici a căutat în scris o salvare care să-l scoată din banalul cotidian „Realitatea nu mă mulțumea, mă plictisea și imediat îmi spuneam o poveste pentru a elimina un segment din realul pe care eram obligat să-l trăiesc (...). Pentru mine realul nu este (decât un magazin) decât o trambulină pentru a mă arunca în imaginar și ficțiune”<sup>1</sup>. În romane, Bujor Nedelcovici se divizează ca personalitate în fiecare dintre personaje, dar „evită să vorbească despre el, însă se folosește de personaje pentru a prezenta drama existenței lui”<sup>2</sup>.

---

<sup>1</sup> *Cine sunteți, Bujor Nedelcovici ? Bujor Nedelcovici în dialog cu Sergiu grigore*, Editura Allfa, București, 2010, p. 81

<sup>2</sup> *Idem – Ibidem*, p. 108

Realul face trecerea spre imaginar și este responsabil și în scrierea romanului *Dimineața unui miracol* apărut în 1992 în Franța și în 1993 în România. Romanul a fost început în România, înainte de a pleca în exil și a fost reluat după stabilirea în Paris. Autorul mărturisește că a șiat cu el în Franța cele câteva capitole ale romanului *Dimineața unui miracol* și le-a continuat văzând în ele un remediu împotriva nebuniei „Pentru a evita să mă sinucid și nici să nu innebunesc, m-am așezat la masă, am privit spre Sena și Notre Dame și am început să scriu.”<sup>3</sup>. Ion Rotaru consideră că lui Bujor Nedelcovici îi este caracteristică „tendința inovării cu orice preț, că Bujor Nedelcovici atacă mult bătătorita temă a pseudoproblematicului <<obsedant deceniu>>”<sup>4</sup>.

Romanul pleacă de la o întâmplare reală amintită în eseu *Un tigru de hârtie. Eu, Nică și Securitatea*, menționată în capitolul 6 *Cinematografia, editurile, editorii și Cenzura*. Într-o zi, Bujor Nedelcovici, răspunzând la telefon a auzit o voce vorbind francezește. Persoana de la capătul celălalt al firului i-a cerut lui Nedelcovici o întâlnire în vecinătatea Spitalului de Urgență. Întâlnirea părea suspectă, fapt ce l-a determinat pe Nedelcovici să creadă că este o capcană a Securității. S-a întâlnit, totuși cu acea persoană care din sacul de marinar a scos o carte, un exemplar din *Al doilea mesager* care apăruse la Paris în absența scriitorului ei. Era Erasm, personaj cu nume real ce va deschide romanul *Dimineața unui miracol*.

Maria se trezește într-o dimineață din cauza telefonului care nu înceta să sune. Erasm, prieten cu Iosif, a sosit în România și a căutat-o pe Maria pentru a-i oferi cartea *Ilustrații pentru un roman neterminat*, o carte a scrisă de Iosif. „O carte în carte precum două păpuși rusești”<sup>5</sup>. Prezența lui Erasm îi amintește Mariei mai intens de sentimentele pe care i le poartă lui Iosif. „Îl simt pe Iosif lângă mine! Îi simt obrazul și pielea de pe gât pe care îmi așterneam buzele!”<sup>6</sup>. Cartea îi redă plăcut glasul lui Iosif, Iosif autorul devenind Ionas – personajul (doctorul) și L.L. este un alter-ego al celor doi.

Povestea Mariei pleacă de la „zbuciumarea până la pragul nebuniei”<sup>7</sup>, de la neputința de a rămâne în Paris alături de Iosif de lângă care se încapățânează să plece. Fostă artistă, actuală croitoreasă, Maria încearcă să afle de ce nu a reușit să rămână în Paris și *ce se află dincolo de iubire?* Cu toate că avea răspunsul era convinsă să Iosif va fi incapabil să-l înțeleagă.

<sup>3</sup> Bujor Nedelcovici- *Opere complete 1*, Editura Allfa, București, 2005, p. 289; din prefața romanului *Dimineața unui miracol*

<sup>4</sup> Ion Rotaru – *O istoria a literaturii române*, Editura Minerva, București, 1971, p. 1127

<sup>5</sup> *Cine sunteți, Bujor Nedelcovici? Bujor Nedelcovici în dialog cu Sergiu Grigore*, Editura Alfa, București, 2010, p. 261

<sup>6</sup> Bujor Nedelcovici - *Dimineața unui miracol*, Editura Univers, București, 1993, p. 27

<sup>7</sup> Ion Rotaru – *O istoria a literaturii române*, Editura Minerva, București, 1971, p. 1127

„...n-ar înțelege că dincolo de iubirea mea pentru el era un îndemn mai puternic decât orice sentiment care se voia scos la suprafață și dezintoxicat...Un îndemn atât de ascuns și dominator încât nu mai eram stăpână pe mine.”<sup>8</sup>.

Revenirea în țară a Mariei pare illogică din punctul de vedere al prietenilor. Vladimir, fostul iubit plecase în America, părinții ei erau morți, din familia ei rămase doar o mătușă bătrână, în rest era absolut singură „erai mulțumită de munca ta? Ai fost nevoită să abandonezi pictura, să pleci de la revistă, apoi ai făcut decoruri pentru filme, iar acum coși rochii pe care le vinzi prietenelor...”<sup>9</sup>. Dar tocmai de singurătatea aceasta avea nevoie pentru a se regăsi, pentru a restabili legătura dintre ea și divinitate.

Erasm n-a plecat, scopul vizitei lui a fost să-i ducă Mariei cartea, să i-l aducă în față pe Iosif „nu știu dacă o să vă mai întâlniți, eu însă sunt aici, acum, între voi, mediatorul. Vreau să vă ajut! În special pe tine să nu te pierzi!”<sup>10</sup>; într-un cuvânt să o scoată pe Maria din rutina existențială în care se afla „muncesc, câștig, am prietene, poate un amant...”<sup>11</sup>.

Drumul inițiativ al Mariei pornește de la textul cărții lui Iosif și se continuă cu calea pe care trebuie să pășească, calea reprezintă și coborârea în Infern asemenea Zeișei Ishtar.

Partea a doua a romanului debutează cu plecarea lui Erasm lăsând în Maria dorința arzătoare de schimbare „oricum...ceva trebuie să schimb în viața mea!”<sup>12</sup>. Aceasta începe transformarea prin modificarea interioară a casei în care locuia, aruncarea lucrurilor, hainelor vechi simbolizând eliberarea sufletului și a minții de o vinovăție inconștientă. „Odăile par scoase de sub o povară ce le sufocase până acum și împreună cu ele Maria se simțea mult mai liniștită.”<sup>13</sup>.

Următorul pas în căutarea personală a Mariei este contactare medicului Horvath. Compozitorul Marcov, prieten comun al Mariei și al lui Iosif a făcut posibilă întâlnirea Mariei cu psihiatrul Horvath. Afirmatia Mariei „Domnul doctor! Cred că în urmă cu trei ani am fost nebună.”<sup>14</sup> îl uimește pe Horvath care cere lămuriri în privința nebuniei nediagnosticată. Diagnosticul sau mai bine spus, scurta caracterizare a Mariei nu întârzie să apară. Doctorul formulează câteva considerații generale spunând „Sunteți o persoană hipersensibilă, receptivă la tot ce vă înconjoară și în special la schimbările radicale, pierdeți ușor energia lângă indivizii

<sup>8</sup> Bujor Nedelcovici - *Dimineța unui miracol*, Editura Univers, București, 1993, p. 33

<sup>9</sup> Idem – *Ibidem*, p. 81

<sup>10</sup> Idem – *Ibidem*, p. 49

<sup>11</sup> Idem – *Ibidem*, p. 49

<sup>12</sup> Idem- *Ibidem* p. 127

<sup>13</sup> Idem – *Ibidem*, p. 127

<sup>14</sup> Idem – *Ibidem*, p. 125

puternici și vitali, aveți un spirit critic flagelator și în același timp nutriți nevoia unei siguranțe interioare. Vă aflați într-un permanent conflict cu sinele ascuns, nu știți să vă relaxați, chiar dacă depuneți mult efort. Trăiți uneori un refuz al bucuriei, o nevoie masochistă în care vă lăsați antrenată de durere și suferință, o tentație spre dramatism și catastrofe care uneori devin un martiriu inconștient și fără cauze. Aveți stări de autoeroism.”<sup>15</sup>, având grijă să revină la momentul de nebunie al pacientei – rana pe care și-a provocat-o la mână când s-a întors în România. Concluzia celor doi este că „mai puternică decât iubirea...este moartea” și „că se poate muri trăind”<sup>16</sup> considerând gestul Mariei o formă de anihilare a suferinței la nivel emoțional prin experimentarea unei suferințe fizice. Experiența Mariei se poate traduce prin pătrunderea într-un loc numit dincolo de iubire de unde a fugit pentru a se salva și învia. Învierea constă în reabilitarea ei ca ființă din punct de vedere social, emoțional, spiritual și psihic.

Obsesia pentru timp și sfârșitul timpului care îi aparține, adică moartea, iubirea care ajunge la moarte se poate trata doar căutând remediul în cel care a provocat rana.

Perioada petrecută în spitalul de psihiatrie (adică sărbătorile de iarnă) au scos-o pe Maria pe calea pe care o căuta: împăcarea cu sine, acceptarea.

Pentru Maria, nevroza a avut un rol benefic fiind o modalitate de concentrare psihică pentru atingerea scopului cunoașterii. Nevroza este semnul unui individ superior care nu se mulțumește cu explicația lineară pentru a trece la starea de bucurie, pe pace interioară. „Toți suntem nevrotici, dar numai puțini dintre noi încercăm să aflăm cine și cum suntem.”<sup>17</sup>. Faptul că Maria a reușit să păstreze pentru un timp atât de îndelungat amprenta afectivă a evenimentelor pe care le-a trăit o transformă într-un exemplar unic, un caz special de memorie afectivă.

Boala Mariei este de formă metafizică, ea se îngroapă în căutarea unui timp idealizat din nevoia de a înțelege ce se petrece cu ea și cu viața ei. Moartea pe care o experimentează, atât în relația cu Iosif, cât și în camera muribunzilor o aduce la viață, în fond totul depinde de „acest gard care ne desparte! depinde unde ne aflăm...”<sup>18</sup>.

Ajunsă acasă, Maria dă o petrecere pentru a-și anunța plecarea la mănăstire în speranța vindecării cugetului având în vedere vindecarea trupului și a minții dobândite în spital.

<sup>15</sup> Bujor Nedelcovici - *Dimineța unui miracol*, Editura Univers, București, 1993 p. 137

<sup>16</sup> Idem – *Ibidem*, p. 139

<sup>17</sup> Idem- *Ibidem*, p. 165;

<sup>18</sup> Idem – *Ibidem*, p. 170

Experiența la mănăstire reprezintă partea a treia, intitulată Semnul. Primăvara la mănăstire alături de Epiharia, cea care a întâmpinat-o „puțin surprinsă, dar cu același zâmbet blând”<sup>19</sup> o va ajuta pe Maria care aprcurge un drum inițiativ, să-și alunge îndoielile, să-și recapete credința pentru a căpăta mântuirea.

Conștiința cuvântului cu care a început începutul și cu care se va sfârși sfârșitul, care stăpânește fiecare izbândă sau nereușită o află în discuțiile despre rugăciune pe care le are cu maica Theodora. Astfel dobândește și explicația harului „atributul imprimat ca putere în om, orizont infinit în ființă și lumină spontană în sinele ascuns”<sup>20</sup>. În spital, Maria a înțeles că nu trebuie să-i fie teamă de moarte, însă n-a reușit să ucidă teama de a muri. Această izbândă va fi totală doar în momentul în care-și va urca Golgota interioară.

„Căutarea cerului de dincolo de cer”<sup>21</sup> a făcut-o pe Maria să înțeleagă iubirea dincolo de eros, să accepte și adevărul celorlalți; „Cine spune <<noi>> a decapitat adevărul celui alt”<sup>22</sup>

Pe lângă iubirea de aproape, Maria a înțeles inițierea la care a supus-o divinitatea pentru a o maturiza spiritual „altfel n-aș fi reușit să ajung aici, adică să nu cresc ca o buruiană pe marginea unui drum care duce nicăieri, chiar dacă și buruiana este darul Domnului pe acest acest pământ ... sau poate sunt eu buruiana care a dat rod și care a fost îngrijită de propria mea mână în umbra degetelor care m-au ținut și m-au ocrotit tot timpul.”<sup>23</sup>. „Drumul care duce nicăieri” reprezintă, în aparență, viața fără sens. Sensul apare în prezența instanței divine. Am fi tentați să spunem că iubirea oferă sens vieții; nimic mai adevărat ținând cont că Dumnezeu este dragoste. Întrebarea rămâne „Ce se întâmplă dincolo de iubire? Teoretic nimic și totuși plecând de la mănăstire, Maria a învățat arta schimbării cuvântului în viață, adică Rhema „facerea și desfacerea Logosului”<sup>24</sup>, „eu sunt în fiecare frază și cuvânt din ele. Facă-se voia Ta.”<sup>25</sup>

Atracția autorului pentru realitatea sensului și nonsensului este evidentă în descrierea celor două petreceri, astfel viața reprezintă sensul imediat, iar moartea opusul ei.

Finalul celei de-a treia părți o prezintă pe Maria după cinci luni de tratament spiritual încercând să trăiască altfel decât până atunci, în dreptate și adevăr cu sine și ceilalți. De acum

<sup>19</sup> Bujor Nedelcovici - *Dimineța unui miracol*, Editura Univers, București, p. 191

<sup>20</sup> Idem – *Ibidem*, p. 199

<sup>21</sup> Idem – *Ibidem*, p. 203

<sup>22</sup> Idem – *Ibidem*, p. 203

<sup>23</sup> Idem - *Ibidem*, p. 219

<sup>24</sup> Idem – *Ibidem*, p. 223

<sup>25</sup> Idem – *Ibidem*, p. 223

ea este pregătită pentru clipele de cumpănă însă trebuie să se înarmeze cu pace lăuntrică și seninătate.

Lumina cu care a pătruns Maria în ultima parte a romanului se răspândește dincolo. Plină de energie, ea începe să picteze icoane pe sticlă și să se despartă de problemele care au legat-o atâta timp. Dispare frica și odată cu ea și neliniștea. Pentru început, Maria se deconectează de realitate, dar reface definitiv legătura cu lumea exterioară în ultimul paragraf când este anunțată că Iosif este acasă.

**Bibliografie:**

1. Nedelcovici, Bujor - *Dimineța unui miracol*, Editura Univers, București, 1993
2. Nedelcovici- *Opere complete 1*, Editura Allfa, București,
3. 2005 *Cine sunteți, Bujor Nedelcovici? Bujor Nedelcovici în dialog cu Sergiu grigore*, Editura Allfa, București, 2010
4. Ion Rotaru – *O istoria a literaturii române*, Editura Minerva, București, 1971